

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра початкової та дошкільної освіти



ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

30 серпня 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ З ПСИХОЛОГІЄЮ ДИТЯЧОЇ
ТВОРЧОСТІ

Ступінь бакалавр

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 012 дошкільна освіта

Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта

Миколаїв – 2023

Анотація (українською мовою)

Вивчення даної дисципліни спрямовано на формування у студентів психологічної компетентності як складової професійної компетентності, що передбачає вивчення особливостей формування творчої особистості дошкільного віку, а також основних напрямків роботи вихователів і батьків з активізації творчих здібностей дошкільників і практичних вмінь використовувати засвоєні знання у практичній роботі вихователя.

Зміст дисципліни «Педагогіка творчості з психологією дитячої творчості» розкриває сутність засад педагогічної майстерності, що складають педагогічна культура, компетентність та професіоналізм, педагогічна техніка, майстерність педагогічної взаємодії (етика педагогічної діяльності і мовлення, управління навчально-виховним процесом, самоуправління викладача), через призму психологічних закономірностей розвитку особистості, на тлі аналізу педагогічних явищ, поведінки викладача і студента.

Ключові слова: творчість, творчі здібності, особистість, творча діяльність, творчий процес, творча особистість, продукт творчості, творча праця

Annotation

The study of this discipline is aimed at forming students' psychological competence as a component of professional competence, which involves studying the peculiarities of the formation of creative personality of preschool age, as well as the main areas of work of educators and parents to enhance creative abilities of preschoolers and practical skills.

The content of the discipline "Pedagogy of creativity with the psychology of children's creativity" reveals the essence of the principles of pedagogical skills, which are pedagogical culture, competence and professionalism, pedagogical technique, skills of pedagogical interaction (ethics of pedagogical activity and speech, management of educational process, teacher self-management). psychological patterns of personality development, against the background of analysis of pedagogical phenomena, teacher and student behavior.

Key words: creativity, creative abilities, personality, creative activity, creative process, creative personality, product of creativity, creative work

Вступ

Програма «Педагогічна творчість з психологією дитячої творчості» складена Курчатовою А.В., відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня бакалавра спеціальності 012 Дошкільна освіта.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – узагальнення і синтез педагогічних знань та практичних умінь студентів, формування готовності оптимально і творчо використовувати їх у професійній діяльності на основі теоретичного осмислення суті педагогічного процесу як цілісної системи і чітко вираженої гуманістичної спрямованості.

Завдання курсу сприяти формуванню гармонійної особистості через оволодіння змістом предмету, забезпечити оволодіння міцними знаннями з даної дисципліни, закласти фундамент у формуванні педагогічної майстерності. Формувати у студентів уявлення про суть професійної діяльності фахівця дошкільного виховання, її цілісний, гуманістичний і творчий характер. Розвивати педагогічні здібності, зокрема креативні, які в комплексі з іншими забезпечують успішне виконання професійних функцій. Формувати вміння педагогічної техніки (уміння саморегуляції, мовного і немовного контакту), застосовуючи інтерактивні технології. Познакомити з інтерактивними методами навчання дорослих. Допомогти усвідомити етичні аспекти професійної діяльності вихователя дитячого садка. Формувати установку на постійне особистісне і професійне самовдосконалення. У процесі вивчення курсу майбутні вихователі також знайомляться зі специфічними особливостями різних видів творчої діяльності дошкільника. Розвиток зображувальної діяльності дитини розглядається шляхом аналізу стадій її становлення, графічних образів, використання кольору, особливостей змісту, її діагностичних та пізнавальних можливостей. Музична творчість вивчається через характеристику дитячої пісенної творчості, слухання музики, гри на музичних інструментах як творчого процесу. Розглядаючи різні аспекти літературної творчості дошкільника, наголошується на розвитку таких спеціальних здібностей, що визначають успіх у цій діяльності, як поетичне сприймання дійсності, образне мислення, творча уява, образна пам'ять, спостережливість, точна і виразна мова.

Міждисциплінарні зв'язки: дошкільна педагогіка, дитяча психологія, вікова фізіологія, фахові методики дошкільної освіти. Викладання курсу узгоджено з вивченням психології, педагогіки, фахових методик і проходженням практики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS.

Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання:

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.

ПР-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками

ПР-22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку

1.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК -1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК -2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК -3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК -4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здійснення безпечної діяльності.

.II. Фахові:

СК-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

СК-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

СК-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Вихователь дітей дошкільного віку в сучасному суспільстві

Тема 1. Портрет сучасного вихователя закладу дошкільної освіти

Тема 2. Сутність педагогічної діяльності вихователя

Кредит 2. Педагогічна майстерність вихователя закладу дошкільної освіти

Тема 3. Педагогічна майстерність вихователя закладу дошкільної освіти як вищий рівень його професійної діяльності..

Тема 4. Уміння самопрезентації вихователя дітей дошкільного

Тема 5. Уміння професійно-педагогічної взаємодії й самовдосконалення вихователя

Кредит 3. Майстерність педагогічного спілкування вихователя дошкільного закладу

Тема 6. Риторична культура вихователя дошкільного закладу

Тема 7. Культура спілкування вихователя закладу дошкільної освіти.

Кредит 4 Взаємозв'язок педагогічної і театральної діяльності

Тема 8. Елементи театральної педагогіки в професійній діяльності вихователя дошкільного закладу

Тема 9. Місце і роль лялькового театру в навчально-виховному процесі дошкільного закладу

Тема 10. Елементи акторської діяльності в роботі вихователя дошкільного закладу

Кредит 5 Психологія творчості дитини дошкільного віку.

Тема 11. Психологія творчості дитини дошкільного віку..

Тема 12. Розвиток творчих здібностей у дітей..

Тема 13. Технології з розвитку мовлення, мислення, інтонаційної, рухової активності, музикально-творчої уяви.

Кредит 6 Діагностика та стимулювання дитячої творчості

Тема 14. Методики діагностики творчості дітей дошкільного віку.

Тема 15. Засоби активізації дитячої творчості

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Вихователь дітей дошкільного віку в сучасному суспільстві

Тема 1. Портрет сучасного вихователя закладу дошкільної освіти. Сучасне соціально-економічне та політичне життя нашої країни породжує проблеми не тільки економічного та політичного характеру, але й соціального. Одне з них питання виховання і навчання у

сучасних умовах, які постійно змінюються. Важко не погодитися з думкою багатьох науковців та практиків, що сучасним дітям потрібні сучасні педагоги, педагоги-новатори, здатні вносити у власну діяльність прогресивні ідеї.

Тема 2. Сутність педагогічної діяльності вихователя. Суспільна значущість професії дошкільного педагога. Компоненти педагогічної діяльності. Основні функції вихователя. Основні вимоги до особистості вихователя-професіонала

Кредит 2. Педагогічна майстерність вихователя закладу дошкільної освіти

Тема 3. Педагогічна майстерність вихователя закладу дошкільної освіти як вищий рівень його професійної діяльності. Перш ніж говорити про педагогічну майстерність, слід з'ясувати, хто такий майстер. Це людина особливо вправна, неперевершена у своїй справі. Майстер – це людина, що має ґрунтовні знання про об'єкт своєї діяльності і засоби впливу на нього, хист до конкретного виду діяльності, володіє низкою важливих для самореалізації професії особистісних якостей.

Тема 4. Уміння самопрезентації вихователя дітей дошкільного віку Педагогічна майстерність не може ґрунтуватися на інтуїції. У мистецтві виховання існує своя педагогічна техніка, свої «стандарти» культури праці, які необхідно освоювати. Педагогічна техніка вихователя закладу дошкільної освіти – сукупність професійних умінь, які забезпечують успішне виконання типових завдань.

Тема 5. Уміння професійно-педагогічної взаємодії й самовдосконалення вихователя

Психолого-педагогічні вміння є найбільш узагальненими. Вони стосуються всієї педагогічної діяльності вихователя, забезпечуючи виконання всіх трудових функцій. Це вміння аналітичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні, вміння, необхідні для здійснення контролю за перебігом навчально-виховного процесу та його регулювання, вміння оцінювати отримані результати і визначати нові педагогічні завдання.

Кредит 3. Майстерність педагогічного спілкування вихователя дошкільного закладу

Тема 6. Культура спілкування вихователя закладу дошкільної освіти. Педагогічне спілкування як професійне спілкування вихователя досліджувалося багатьма науковцями, тому і існує його багато визначень. Педагогічне спілкування як процесійно-етичний феномен потребує від вихователя спеціальної підготовки не лише для оволодіння технологією взаємодії, а й для набуття морального досвіду, педагогічної мудрості в організації стосунків з дітьми, їх батьками, колегами у різних сферах навчально-виховного процесу.

Тема 7. Риторична культура вихователя дошкільного навчального закладу

Зміни, які відбуваються в сучасній українській освіті, покликані вивести її на вищий, якісніший рівень, тому стосуються багатьох аспектів і напрямків, усіх ланок освіти, серед яких вагомою проблемою є підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів, які б поряд з іншими важливими фаховими вміннями досконало володіли усною переконуючою комунікацією – ораторським мистецтвом.

На перший погляд оволодіння майбутніми вихователями основами риторичної культури може здатися недоцільним, оскільки в професійній діяльності вони переважно спілкуються з дітьми раннього та дошкільного віку.

Кредит 4 Взаємозв'язок педагогічної і театральної діяльності

Тема 8. Елементи театральної педагогіки в професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу

Спорідненість театральної і педагогічної діяльності за змістом, метою та механізмом впливу. Спільні процесуальні характеристики акторської і педагогічної діяльності. Складові педагогічного й акторського таланту: творчі здібності та творча воля. Роль особистісних якостей і природних задатків у розвитку таланту. Театральна педагогіка К.Станіславського в формуванні майстерності вихователя дитячого садка. Артистичні вміння вихователя дитячого садка як складова його педагогічної техніки. Навчально-виховний процес як творчість вихователя. Драматургія і режисура педагогічної дії вихователя дошкільного навчального закладу.

Тема 9. Місце і роль лялькового театру в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу. Навчально-виховний процес в дошкільному навчальному закладі – явище складне, багатогранне та динамічне. Його специфіка визначається педагогічним спілкуванням. Педагогічне спілкування – професійна необхідність. З його допомогою здійснюється взаємовплив вихователя і вихованців.

Тема 10. Елементи акторської діяльності в роботі вихователя дошкільного навчального закладу

Кредит 5 Психологія творчості дитини дошкільного віку.

Тема 11. Психологія творчості дитини дошкільного віку. Основи дитячої творчості. Передумови виникнення та розвитку творчої діяльності дітей. Розвиток творчих здібностей у дітей. Організація розвивального середовища. Супровід та підтримка дитячої творчості. Діагностика творчих здібностей дитини, її технології. Технологія розвитку дитячої творчості. Технології з розвитку мовлення, мислення, інтонаційної, рухової активності, музикально-творчої уяви. Система роботи дошкільного навчально-виховного закладу з розвитку дитячої творчості. Мета і завдання технології дитячої творчості. Компоненти технології, педагогічні умови її реалізації. Принципи вибору та реалізації технології, її схема. Класифікації методів і прийомів формування творчих здібностей дошкільнят. Пошук шляхів і варіантів вирішення завдань, розвиток уяви. Використання предметів в іншій якості, подолання стереотипності мислення. Розвиток словесної творчості та логіки, метод творчих перетворень. Формулювання питань-завдань про предмети та об'єкти.

Тема 12. Розвиток творчих здібностей у дітей. Формування сенсорної бази творчості у період дошкільного дитинства. Пізнавальна активність як вектор творчості дітей. Методики вивчення дитячої творчості. Здібності: дефініції та класифікація здібностей. Творчі здібності: види, основні показники, особливості прояву творчих здібностей. Особливості розвитку творчих здібностей у дошкільнят різного віку. Етапи розвитку творчих здібностей. Визначення розвивального середовища, його мета, завдання, види, функції, значення. Принципи та підходи до організації розвивального середовища. Особистісно-орієнтована модель творчої взаємодії вихователя і вихованця. Загальні вимоги до організації розвивального середовища та вимоги до нього для творчого розвитку дошкільнят різного віку. Педагогічні умови створення ігрового багаторівневого простору. Рекомендації зі створення розвивального середовища для дошкільників.

Тема 13. Технології з розвитку мовлення, мислення, інтонаційної, рухової активності, музикально-творчої уяви. Система роботи закладу дошкільної освіти з розвитку дитячої творчості. Розвиток мовлення та мислення, формування уявлень про навколишній світ і про себе. Специфіка становлення творчого конструювання та образотворчої діяльності у дітей. Розвиток інтонаційної і рухової активності, музично-творчої уяви. Система ігор і вправ, що розвивають творчі здібності дошкільнят, методичні рекомендації до їх проведення.

Кредит 6 Діагностика та стимулювання дитячої творчості спрямований на ознайомлення з основними методиками діагностики різних видів обдарованості дошкільника, засобами стимулювання дитячої творчості.

Тема 14. Методики діагностики творчості дітей дошкільного віку. Вивчення творчої гри дітей (за Д.Б.Ельконіним). Діагностика універсальних творчих здібностей дітей (В.Синельников, В.Кудрявцев) методика «Сонце в кімнаті», «Як врятувати зайчика», «Дощечка». Діагностика дивергентного мислення (модифікація О.Тунік, Д.Богоявленської, Т.Баришевої) Вивчення творчої діяльності дітей (на матеріалі творчих задач) (І.Біла). Методика діагностики рівня розвитку творчої уяви «Творча уява» та ін.

Тема 15. Засоби активізації дитячої творчості Метод спроб та помилок. Брейн-стормінг – мозковий штурм. Схема проведення брейн-стормінгу. Метод синектики – використання різноманітних аналогій. Метод фокального об'єкту (МФО). Морфологічний аналіз. Алгоритм розв'язування винахідницьких задач (АРВЗ). Методика творчого тренінгу КАРУС. Дитяча творча конструкція (ДеТКа). Основні блоки програми: теоретико-інформаційний, підготовчо-практичний, творчо-конструкторський

12. Рекомендована література

Базова

1. Васянович Г. Педагогічна етика: навч.-метод. посіб. Львів: «Норма», 2015. 343 с.
2. Волкова Н. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: Академія, 2016. 256 с.
3. Загородня Л. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб. / Л.П. Загородня, С.А. Тігаренко. Суми : Університетська книга, 2010. 319 с.
4. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. Львів: Вид центр ЛНУ, 2017. 608 с.
5. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. Зязюна. 2-ге вид., допов. переробл. К. : Вища школа, 2004. 462 с.
6. Педагогічна майстерність : хрестоматія : навч. посіб. / Упоряд. : І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич та ін.; За ред. І.А. Зязюна. К. : СПД Богданова А.М., 2008. 462 с.
7. Пихтіна Н. Основи педагогічної техніки : навч. посіб. для студ. ВНЗ; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин, 2012. 285 с.
8. Федорович А. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб.: тексти лекцій. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. 214 с.
9. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.

Допоміжна

1. Баранова Н. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 159 с.
2. Білик Е. Сучасна енциклопедія етикету : 1000 правил і корисних порад. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2005. 384 с.
3. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. К. : Літера ЛТД, 2010. 174 с.
4. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
5. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: наук. посіб. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
6. Долинська Л.В. Психологія конфлікту: навч. посіб. / Л.В. Долинська, Л.П. Матяш-Заяц. К.: Каравела, 2010. 304 с.
7. Дурманенко Є. Конфлікти в педагогічному процесі. Луцьк: Вежа, 2003. 313 с.
8. Кобрій О. Основи педагогіки : навч. посіб. Дрогобич : РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2008. 263 с.
9. Конфліктологія: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Л.М. Герасіна, М.І. Панов, Н.П. Осіпова та ін. ; за ред. Л.М. Герасіної та М.І. Панова. Х. : Право, 2002. 256 с.
10. Курчатова А.В. Використання кейс-методу під час вивчення дисципліни «Педагогічна творчість та психологія дитячої творчості» Сучасні тенденції підготовки майбутніх фахівців початкової освіти: // Матеріали Всеукраїнської конференції з проблем вищої освіти і науки (м. Миколаїв, Україна, 29 жовтня 2020 року) // Методичний вісник кафедри початкової освіти / за заг. ред. С. І. Якименко. Миколаїв: СПД Румянцева, 2020. Вип. 11. 132-144 с.
11. Мороз О. Перші кроки до майстерності / О. Мороз, В. Омеляненко. К.: Знання, 1992. 110 с.
12. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія / Уклад. Н.В. Гузій. К.: ІЗМН, 2000. 168 с.
13. Педагогічне мовлення : навч. метод. посіб. зі спецкурсу для педагогічних закладів / Л.В. Долинська, О.В. Гоголь, Л.М. Зінченко. К.: б. в., 1996. 56 с..
14. Романюк І.А. Діагностика як метод моніторингових досліджень професійної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. / І.А. Романюк. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2012. 156 с.
15. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. К.: Міленіум, 2006. 344 с.
16. Словник термінології з педагогічної майстерності / За ред. Н.М. Тарасовича. Полтава :

ПДП ім. В. Короленка, 1995. 63 с.

17. Смолінська О. Комунікативні процеси у навчанні. Львів: Сполом, 2014. 248 с.

18. Федорович А. Вихователь як організатор педагогічного спілкування у дошкільних навчальних закладах України // Виховання дітей та молоді у демократичному суспільстві (на прикладі Польщі та України) / наук. ред. Марія Чепіль, Владзімеж Петрик, Марцін А. Страдовські. Варшава, 2013. С. 57-67.

19. Федорович А. Культура мовлення як складова професіоналізму педагога // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. пр. / За заг. ред. проф. Матвієнко О.В., укладач доц. Кудіна В.В. К.: Вид. центр КНЛУ, 2012. Вип. 46. С. 32-35.

13 Інформаційні ресурси

1. http://adalin.mospsy.ru/1_01_12.shtml

2. <http://psylist.net/pedagog/>

3. <http://www.detskiysad.ru/sensor/447.html>

4. <http://www.detskiysad.ru/sensor/470.html>

5. <http://www.nanya.ru/opitlist/115>

6. <http://www.poni.lv/?l=2&m=5>